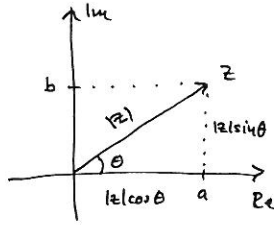

Föreläsning 12

①

Komplexa tal på polär form:

$$z = a + bi = |z| \cos \theta + i |z| \sin \theta = |z| (\cos \theta + i \sin \theta)$$

Vi definierade förra gången

$$e^{i\theta} = \cos \theta + i \sin \theta,$$

så $z = a + bi = |z| e^{i\theta}$, $\theta = \arg z$

Varför just $e^{i\theta}$?

Ex: $\overline{e^{i\theta}} = \cos \theta - i \sin \theta = \cos(-\theta) + i \sin(-\theta) = e^{i(-\theta)} = e^{-i\theta}$

Ex: $|e^{i\theta}| = |\cos \theta + i \sin \theta| = \sqrt{\cos^2 \theta + \sin^2 \theta} = \sqrt{1} = 1$

Ex (sats): $\frac{1}{e^{i\theta}} = \frac{\overline{e^{i\theta}}}{e^{i\theta} \overline{e^{i\theta}}} = \frac{e^{-i\theta}}{|e^{i\theta}|^2} = \frac{e^{-i\theta}}{1} = e^{-i\theta}$

Verkar rimligt!

Sats: $e^{i\theta_1} \cdot e^{i\theta_2} = e^{i(\theta_1 + \theta_2)}$

Sats (De Moivre's formel): $(e^{i\theta})^n = e^{in\theta}$, $n \geq 0$
n heltal

Anm: Fungerar även då $n < 0$, t.y.

$$(e^{i\theta})^{-n} = \frac{1}{(e^{i\theta})^n} = \frac{1}{e^{in\theta}} = e^{-in\theta}, \quad n > 0$$

Slutsats: $e^{i\theta}$ följer vanliga räkelagar för potenser!

Ex: $(1-i)^{10} = (\sqrt{2} e^{-i\frac{\pi}{4}})^{10} = (\sqrt{2})^{10} e^{-i\frac{\pi}{4} \cdot 10} = 2^5 e^{i(-\frac{\pi}{2} - 2\pi)} = 32 e^{-i\frac{\pi}{2} - 2i\pi} = 32 e^{-i\frac{\pi}{2}} = -32i$

Eulers formler:

$$\begin{cases} ① & e^{i\theta} = \cos \theta + i \sin \theta \\ ② & e^{-i\theta} = \cos(-\theta) + i \sin(-\theta) = \cos \theta - i \sin \theta \end{cases}$$

① + ② ger $\cos \theta = \frac{e^{i\theta} + e^{-i\theta}}{2}$

① - ② ger $\sin \theta = \frac{e^{i\theta} - e^{-i\theta}}{2i}$

Bewis: $e^{i\theta_1} \cdot e^{i\theta_2} = (\cos \theta_1 + i \sin \theta_1)(\cos \theta_2 + i \sin \theta_2) =$
 $= (\cos \theta_1 \cos \theta_2 - \sin \theta_1 \sin \theta_2) + i (\sin \theta_1 \cos \theta_2 + \cos \theta_1 \sin \theta_2)$
 $= \cos(\theta_1 + \theta_2) + i \sin(\theta_1 + \theta_2) = e^{i(\theta_1 + \theta_2)} \quad \square$

Antag att vi multiplicerar två komplexa tal på polär form: $z_1 = |z_1| e^{i\theta_1}$, $z_2 = |z_2| e^{i\theta_2}$

$$z_1 \cdot z_2 = |z_1| e^{i\theta_1} \cdot |z_2| e^{i\theta_2} = (|z_1| |z_2|) \cdot e^{i(\theta_1 + \theta_2)}$$

Vid multiplikation multiplieras längder och adderas argument

$$\frac{z_1}{z_2} = \frac{|z_1| e^{i\theta_1}}{|z_2| e^{i\theta_2}} = \left(\frac{|z_1|}{|z_2|} \right) e^{i\theta_1} \cdot \frac{1}{e^{i\theta_2}} = \left(\frac{|z_1|}{|z_2|} \right) \cdot e^{i\theta_1} \cdot e^{-i\theta_2} = \left(\frac{|z_1|}{|z_2|} \right) \cdot e^{i(\theta_1 - \theta_2)}$$

Vid division divideras längder och subtraheras argument

Upprepar vi formeln för multiplikation n ggr. får vi

Ex: $\cos^2 x = \left(\frac{e^{ix} + e^{-ix}}{2} \right)^2 =$
 $= \frac{1}{4} (e^{2ix} + e^{-2ix} + 2 \underbrace{e^{ix} \cdot e^{-ix}}_{= e^0 = 1}) = \frac{1}{2} \cdot \frac{e^{2ix} + e^{-2ix}}{2} + \frac{1}{2} =$
 $= \frac{1}{2} \cos 2x + \frac{1}{2}$ (dfr. formeln $\cos 2x = 2\cos^2 x - 1$)

Andragsrelationslotioner (med komplexa koeff.):

Ex (repetition): $x^2 + 2x + 5 = 0 \Leftrightarrow$
 $x = -1 \pm \sqrt{-4} \Leftrightarrow x = -1 \pm 2i$

Vi får däremot problem om vi har komplexa koeff., t.ex.

$$z^2 = 1 - \sqrt{3} \cdot i \Leftrightarrow z = \pm \sqrt{1 - \sqrt{3} \cdot i} \quad ?$$

Vi vet ej vad $\sqrt{1 - \sqrt{3} \cdot i}$ betyder! Gör ej!

Rätt metod: Sätt $z = a + bi$. Detta ger

$$z^2 = (a + bi)^2 = (a^2 - b^2) + 2abi$$

Vi får $z^2 = 1 - \sqrt{3} \cdot i \Leftrightarrow (a^2 - b^2) + 2abi = 1 - \sqrt{3} \cdot i$

Re, Im lika $\Leftrightarrow$ $\begin{cases} a^2 - b^2 = 1 \\ 2ab = -\sqrt{3} \end{cases}$

Dessutom gäller $|z^2| = |z|^2 = |1 - \sqrt{3}i| = 2$, (5)

och då $|z|^2 = a^2 + b^2$ får vi att $a^2 + b^2 = 2$
(Hjälprelation)

Sammanfattningsvis vill vi lösa

$$\begin{cases} \textcircled{1} & a^2 - b^2 = 1 & \vdots & \textcircled{1} + \textcircled{2} \\ \textcircled{2} & a^2 + b^2 = 2 & \vdots & \textcircled{2} - \textcircled{1} \\ \textcircled{3} & zab = -\sqrt{3} & \vdots & \Leftrightarrow \end{cases} \text{ ger } \begin{cases} 2a^2 = 3 \\ 2b^2 = 1 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} a = \pm \sqrt{\frac{3}{2}} \\ b = \pm \sqrt{\frac{1}{2}} = \pm \frac{1}{\sqrt{2}} \end{cases}$$

Ekv. (3) ger att a och b har olika tecken!

Detta ger Svar: $z = a + bi = \sqrt{\frac{3}{2}} - \frac{i}{\sqrt{2}}$ eller
 $z = -\sqrt{\frac{3}{2}} + \frac{i}{\sqrt{2}}$

Alt. lösning (polär form): $z^2 = 1 - \sqrt{3}i$

Skriv om VL och HL på polär form:

$$\begin{cases} z = |z|e^{i\theta} \Rightarrow z^2 = |z|^2 e^{i2\theta} \\ 1 - \sqrt{3}i = 2 \left(\frac{1}{2} - \frac{\sqrt{3}}{2}i \right) = 2 \left(\cos\left(-\frac{\pi}{3}\right) + i\sin\left(-\frac{\pi}{3}\right) \right) \\ = 2e^{-i\frac{\pi}{3}} \end{cases}$$

Detta ger ekv. $|z|^2 e^{i2\theta} = 2e^{-i\frac{\pi}{3}}$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} |z|^2 = 2 & \text{(abs. belopp lika)} \\ 2\theta = -\frac{\pi}{3} + 2\pi k & \text{(argument lika)} \end{cases} \leftarrow \text{OBS!}$$

Svar: $z_1 = w_1 + \frac{(3-i)}{2} = 4 - 2i + \frac{3}{2} - \frac{i}{2} = \frac{11}{2} - \frac{5}{2}i$ (7)

$$z_2 = w_2 + \frac{(3-i)}{2} = -4 + 2i + \frac{3}{2} - \frac{i}{2} = -\frac{5}{2} + \frac{3}{2}i$$

Binomiska ekvationer (polära metoden):

$$z^n = w \quad (w \text{ komplex tal})$$

Ex: Lös ekvationen $z^6 = \sqrt{3} + i$!

Lös.: Sätt $z = |z|e^{i\theta} \Rightarrow z^6 = |z|^6 e^{i6\theta}$

$$\sqrt{3} + i = 2 \left(\frac{\sqrt{3}}{2} + \frac{i}{2} \right) = 2 \left(\cos\frac{\pi}{6} + i\sin\frac{\pi}{6} \right) = 2e^{i\frac{\pi}{6}}$$

Detta ger $z^6 = \sqrt{3} + i \Leftrightarrow |z|^6 e^{i6\theta} = 2e^{i\frac{\pi}{6}}$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} |z|^6 = 2 \\ 6\theta = \frac{\pi}{6} + 2\pi k \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} |z| = \sqrt[6]{2} \\ \theta = \frac{\pi}{36} + \frac{\pi}{3}k \end{cases} \leftarrow \text{OBS!}$$

så ~~z =~~ $z_k = \sqrt[6]{2} e^{i\left(\frac{\pi}{36} + \frac{\pi}{3}k\right)}$, k heltal

är lösningar.

Vi får bara olika lösningar för $k=0,1,2,3,4,5$

(6 stycken!) eftersom $k=6$ ger vinkeln

$$\frac{\pi}{36} + \frac{\pi}{3} \cdot 6 = \frac{\pi}{36} + 2\pi \leftarrow \text{nytt varv!}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} |z| = \sqrt[6]{2} \\ \theta = -\frac{\pi}{6} + \pi k, \quad k \text{ heltal} \end{cases} \quad \textcircled{6}$$

vilket ger lösningarna $z_k = \sqrt{2} e^{i\left(-\frac{\pi}{6} + \pi k\right)}$, k heltal

OBS! Bara $k=0,1$ ger olika lösningar.

$$\text{Svar: } z_0 = \sqrt{2} e^{-i\frac{\pi}{6}} = \sqrt{2} \left(\cos\left(-\frac{\pi}{6}\right) + i\sin\left(-\frac{\pi}{6}\right) \right) \\ = \sqrt{2} \left(\frac{\sqrt{3}}{2} - \frac{i}{2} \right) = \sqrt{\frac{3}{2}} - \frac{i}{\sqrt{2}}$$

$$z_1 = \sqrt{2} e^{i\left(-\pi/6 + \pi\right)} = \sqrt{2} e^{i\frac{5\pi}{6}} \\ = \sqrt{2} \left(\cos\frac{5\pi}{6} + i\sin\frac{5\pi}{6} \right) = \sqrt{2} \left(-\frac{\sqrt{3}}{2} + \frac{i}{2} \right) = -\sqrt{\frac{3}{2}} + \frac{i}{\sqrt{2}}$$

Ex: Lös $z^2 - (3-i)z - 10 + \frac{29}{2}i = 0$ (*)

$$\text{Lösning: } z^2 - (3-i)z - 10 + \frac{29}{2}i = \left(z - \frac{(3-i)}{2} \right)^2 - \frac{(3-i)^2}{4} \\ - 10 + \frac{29}{2}i = \dots = \left(z - \frac{(3-i)}{2} \right)^2 - 12 + 16i$$

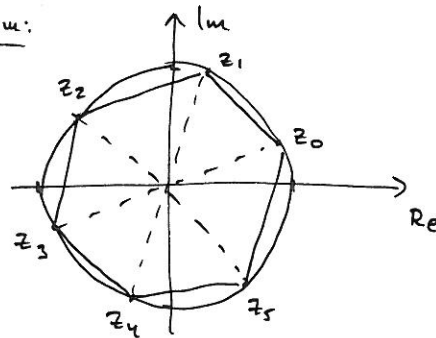
$$(*) \Leftrightarrow \underbrace{\left(z - \frac{(3-i)}{2} \right)^2}_{=w} = 12 - 16i \Leftrightarrow w^2 = 12 - 16i$$

Vi löser $w^2 = 12 - 16i$ p.s.s. som ovan (övning!)

och får då $\begin{cases} w_1 = 4 - 2i \\ w_2 = -4 + 2i \end{cases}$ vilket ger

Svar: $z_k = \sqrt[6]{2} e^{i\left(\frac{\pi}{36} + \frac{\pi}{3}k\right)}$, $k=0,1,2,3,4,5$. (8)

Anm:

regelbunden
sexhörning
(hexagon)